

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

راهکارهای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی

الهامه ایران زاده

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی

چکیده:

ایجاد انگیزه در دانش آموزان کار دشواری است. دانش آموزان در طول دوران تحصیل خود با معلم‌های زیادی سروکار دارند. موضوعی که برای یک دانش آموز ممکن است جالب باشد، شاید برای دانش آموز دیگر جذابیت نداشته باشد. نبود انگیزه مانع بزرگی در برابر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است و تمام تلاش معلم و والدین برطرف کردن این موانع و فراهم کردن محیط معلمانی که وظیفه تعلیم و تربیت را به عهده دارند برای آنکه بتوانند وظیفه خود را بهتر .بیشتر است مناسب برای یادگیری انجام دهند و رغبت یادگیری بیشتری در شاگردان به وجود آورند باید بدانند که چگونه می توانند در اجرای این منظور از عامل انگیزش بهره گیرند دانش آموزان با انگیزه همیشه پیشرفت تحصیلی خوبی دارند و می توانند سریع تر از دیگران به اهداف خود برسند. پس داشتن انگیزه در زمینه تحصیلی هم اولین فاکتور است که به افراد کمک می کند در هر مقطعی که هستند نقاط ضعف و قوت خود را به بهترین شکل شناسایی کنند.

کلمات کلیدی: دانش آموزان ، تعلیم و تربیت ، انگیزه ، پیشرفت تحصیلی ، معلم، یادگیری

مقدمه:

موقعیت و شرایط محیط آموزشی از جمله عواملی است که با انگیزش دانش آموزان ارتباط نزدیک دارد. معلم مهمترین نقش را در آموزشگاه ایفا می کند و چگونگی عملکرد دانش آموز به رفتار معلم بستگی دارد. برای معلم انگیزش دانش آموز به این سبب که هم در حکم هدف و هم به منزله ی وسیله ی پیشرفت های بعدی در سایر زمینه های تربیتی است اهمیت زیادی دارد. معلمانی می توانند از منابع و راههایی که انگیزش از طریق آنها افزایش می یابد استفاده کنند. معلمان انگیزش را عامل مهمی در یادگیری می دانند و از این رو می خواهند دانش آموزانی با انگیزه داشته باشند.و دانش آموزان نیز خواهان موفقیت و کسب پیروزی هستند در این خصوص معلم می تواند به دانش آموز کمک کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تعاریف:

-انگیزه

انگیزه، حالات درونی فرد است که موجب تداوم رفتار تا رسیدن به هدف می‌شود. انگیزه ارتباط مستقیم و مثبت با پیشرفت تحصیلی دارد. به همین علت علاوه بر آنکه انگیزه وسیله‌ای برای پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته می‌شود، گاهی از آن به عنوان هدف نیز نام برده می‌شود، زیرا با افزایش انگیزه، پیشرفت تحصیلی نیز بوجود می‌آید. از آنجا که هوش و استعداد تحصیلی به‌عنوان دو عامل اساسی در پیشرفت تحصیلی، کمتر تحت تأثیر معلم یا مربی واقع می‌شود، سعی بر آن است که با افزایش انگیزه دانش‌آموزان حداکثر بهره‌وری از هوش صورت گیرد. زیرا در حالت مساوی برابری هوش و استعداد تحصیلی افراد، مشاهده شده است که پیشرفت تحصیلی افراد با انگیزه چشمگیرتر بوده است. با وجود آنکه معلمان در تغییر هوش و استعداد تحصیلی نقش چندانی ندارند، ولی می‌توانند در بالا بردن انگیزه دانش‌آموزان مفید واقع شوند. انگیزه به دو نوع درونی و بیرونی قابل تقسیم است. از انگیزه بیرونی می‌توان به تقویت‌کننده‌هایی چون پول، تائید، محبت، احترام، نمره و از تقویت‌کننده‌های درونی می‌توان به رضایت خاطر و احساس خوب از یادگیری اشاره کرد. آنچه که بیشتر موجب رفتار خودجوش می‌شود، انگیزه درونی است. هدف عمده فعالیت‌های پرورشی معلم یا مربی این است که دانش‌آموز به تدریج از انگیزه‌های بیرونی به سمت انگیزه‌های درونی هدایت شود.

۱- انگیزش بیرونی :

در انگیزش بیرونی یک عامل خارجی فرد را به انجام کاری خاص بر می‌انگیزد برای مثال کودکی اتاقش را تمیز می‌کند تا والدینش او را به سینما ببرند و یا دانش‌آموزی تکالیفش را به خوبی انجام می‌دهد تا اجازه داشته باشد در بازی فوتبال شرکت کند، یا برچسب رنگی یا نمره‌های خوب دریافت کند. اگر چه در این موارد با انجام خوب کار مواجهیم اما هیچ یک از این دو کودک، تکلیف را به خاطر خود آن کار انجام نداده‌اند بلکه تلاش برای دستیابی به چیزی دیگر است. (جابجایی هدف) از آنجا که این انگیزش در بهبود کیفیت آموزش موثر می‌باشد در ادامه به طرح تلاش آفرین که همسو و همگام با این نوع انگیزش می‌باشد پرداخته خواهد شد که لازم است ضمن مطالعه دقیق نسبت به اجرای آن اقدامات لازم صورت گیرد. شایان ذکر است طرح تلاش آفرین در دوره راهنمایی تحصیلی از سال ۱۳۷۹ در مدارس استان اجرا گردید که بیشتر سمت و سوی توجه آن به انگیزش بیرونی بوده است. لذا انتظار می‌رود با عنایت به اینکه هدف اصلی افزایش انگیزش درونی در دانش‌آموزان است به راهکارهای عملی انگیزش درونی نیز توجه شود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲- انگیزش درونی :

انگیزش درونی عبارت از یک حالت روان شناسی متغیر است و هیچ دانش آموزی همواره نسبت به مناسبتی خاص از انگیزش درونی ثابتی برخوردار نیست می توان با تفسیر شرایط ، ادراک کفایت و خود مختاری دانش آموز را نسبت به خود تغییر داد همه دانش آموزان در دوران تحصیل خویش انگیزش درونی را تجربه می کنند.

هنگامی که انسان با انگیزش درونی کاری را به انجام می رساند صرفاً آن را برای خود آن می خواهد و نتیجه ی جداگانه ای را نمی طلبد و حتی اگر از کار خود هیچ نتیجه ی مطلوبی هم نگیرد باز هم از این که آن را انجام داده است احساس پشیمانی نمی کند در مورد چنین کسی هرگز به تشویق نیاز نیست این افراد در ضمن پرداختن به فعالیت خود از دیگر امور غافل می شوند و فقط به کار خود توجه دارند نظریه پردازان چنین حالتی را « در جریان بودن » نامیده اند یعنی فرد آنچنان با دقت معطوف به فعالیت خویش است که عاملهای طبیعی بر وی هیچ تاثیری ندارد . با توجه به مطالب ارائه شده در زمینه ی انگیزش درونی در این شیوه نامه به برخی از اصول و فنون ایجاد انگیزش درونی در فراگیران اشاره خواهد شد تا از طریق اجرای آنها بتوان به بهبود کیفی آموزش کمک نمود در همین رابطه تجارب ارزنده همکاران محترم می تواند در تنوع و کیفیت طرح مورد استفاده قرار گیرد .

اگرچه در بیشتر کلاسهای درس می توانیم هم انگیزش بیرونی و هم انگیزش درونی را مشاهده کنیم، اما وجه غالب با انگیزش بیرونی است. البته نشانه های انگیزش درونی نیز در مدارس یافت می شود. دانش آموزان می توانند دارای انگیزه درونی باشند و معلمان هم می باید در کنار انگیزش بیرونی به انگیزش درونی توجه کنند . لازم است تا میان این دو تعادل و توازن ایجاد گردد و دانش آموزان بیاموزند که چگونه قادرند از انگیزش بیرونی به انگیزش درونی دست یابند .

بنابراین از آنجا که معلمان بایستی از راهبردهای انگیزش بیرونی و درونی آگاهی یافته و با ایجاد تعادل و توازن بین این دو نوع انگیزش زمینه ی بهبود کیفیت آموزشی را فراهم نمایند ، معاونت آموزش و پرورش عمومی سازمان با اجرای طرح تلاش آفرین و ارائه راهکارهای اجرایی در نظر دارد در زمینه ی افزایش انگیزش در دانش آموزان برنامه های زیر را به اجرا در آورد به منظور آشنایی همکاران محترم با انواع انگیزش ابتدا به تعریف هر یک از آنها پرداخته و سپس توضیحات لازم در زمینه ی شیوه ی اجرایی طرح ها و راهکارها ارائه خواهد شد .

این است که افراد با انگیزه درونی احساس کفایت بیشتری در خود دارند و تفاوت اساسی افراد دارای انگیزه درونی و بیرونی کمتر به دیگران اجازه می دهند که محرک رفتارشان شوند. این گروه از دانش آموزان، خود تعیین کننده رفتارها هستند و به خاطر کفایتی که در خود احساس می کنند، باور دارند که می توانند با رفتارشان بر محیط خود تأثیر بگذارند.

این گروه از دانش آموزان با انگیزه درون گرا، تصورشان این است که موفقیت و عدم موفقیت در تحصیل به خاطر نحوه رفتار صحیح یا غلط خودشان است.

اما برخلاف آنها، دانش آموزان با انگیزه برون گرا، احساس بی کفایتی یا کفایت کم داشته و همواره تصور می کنند که راز موفقیت و همچنین موفقیت آنها تحت تأثیر عوامل محیطی نظیر در نوجوانی

معلم و سوالات سخت است. این گروه از دانش آموزان حتی اگر درس بخوانند، باز هم موفقیت چندانی نخواهند داشت. چرا که اندک تلاش آنها به خاطر همان انگیزه های بیرونی، همچون فرار از تنبیه یا کسب خواست معلم است. اینان در صورت کسب موفقیت اندک هم آن را به شانس و تصادف نسبت می دهند و نه به تلاش و استعداد خود

این دانش آموزان حتی اگر نیم نگاهی به موفقیت داشته باشند، آنقدر آن را صعب الوصول می دانند که دست به عمل نمی زنند، در نتیجه هرگز طعم موفقیت را نخواهند چشید

در حقیقت گام اول در برخورد با این افراد چشاندن طعم موفقیت به آنها و درهم شکستن تصور منفی آنها در مورد دستیابی به موفقیت است. در این صورت است که «موفقیت»، «موفقیت» می آورد

از آنجایی که انسان آمادگی دارد تا فعالیتها و تصوراتش را تعمیم دهد، موفقیت در یک درس منجر به موفقیت در دروس دیگر می شود و این موضوع در مورد دروس اصلی هر رشته مهم تر است

ایجاد انگیزه در دانش آموزان چه تاثیری روی یادگیری و رفتار آنها دارد؟

انگیزه تاثیر مستقیمی روی تلاش برای رسیدن به اهداف مشخص دارد. در واقع انگیزه اهداف مشخصی را ترسیم می کند که ۱. افراد برای رسیدن به آن تلاش می کنند. بنابراین انگیزه روی انتخابهایی که دانش آموزان می کنند تاثیر می گذارد. به عنوان مثال، انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز در کلاس هنر ثبت نام کند یا فیزیک، بعد از مدرسه مستقیم به خانه برگردد تا تکالیف فردایش را انجام دهد یا در برنامه های فوق برنامه ی مدرسه شرکت می کند

انگیزه باعث می شود تلاش و انرژی دانش آموز افزایش یابد. انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز حتی سخت ترین ۲. تکالیف مدرسه اش را با علاقه و اشتیاق انجام می دهد یا مدام از زیر کارها شانه خالی کند

انگیزه است که شروع یک کار و ادامه دادن آن را ممکن می کند. انگیزه وقتی را که دانش آموزی روی کاری می گذارد ۳. افزایش می دهد و نقشی تعیین کننده در یادگیری و رسیدن به هدف دارد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۴. انگیزه فرآیندهای شناختی را بهبود می‌دهد. شاید عجیب به نظر برسد، اما انگیزه واقعا روی نوع اطلاعات و نحوه‌ی پردازش آنها اثر می‌گذارد، چرا که دانش آموزان با انگیزه با احتمال بیشتری به درس توجه نشان می‌دهند و سعی می‌کنند درس را بفهمند. در عوض دانش آموزان بی انگیزه فقط به شکلی مصنوعی سعی می‌کنند فرآیند یادگیری را پشت سر بگذارند.

۵. انگیزه است که تعیین می‌کند کدام نتایج مشوق و کدام‌ها تنبیه‌کننده هستند. مثلا دانش آموزانی که انگیزه‌ی زیادی برای شاگرد اول شدن یا گرفتن نمره‌های خوب دارند، با گرفتن نمره‌ی ۲۰ تشویق می‌شوند و اگر نمره‌ای پایین بگیرند احساس بدی خواهند داشت و برای گرفتن نمره‌ی بالا بیشتر تلاش خواهند کرد.

۶. در نهایت، انگیزه باعث می‌شود عملکرد دانش آموزان بهبود یابد. تمام دلایلی که تاکنون به آنها اشاره کردیم، یعنی تلاش، پشتکار، فرآیندهای شناختی، همه و همه به بهبود عملکرد منجر می‌شوند.

زمانی دانش آموز به حرف معلم خود گوش می‌دهد که توانسته باشد، ارتباط خوبی با او برقرار کند و به او ثابت شود که آنچه قرار است در کلاس درس یاد بگیرد برایش مفید است. وقتی دانش آموز مطمئن شود که معلم بهترین فرد برای کمک کردن به تکالیف و پروژه‌هایی که به دانش آموزان می‌دهید، او است، با اشتیاق بیشتری در کلاس حاضر می‌شود و به درس گوش می‌دهد دانش آموزان می‌شود جنبه‌ی سرگرمی نیز داشته باشد. برای مثال، فعالیت فوق برنامه‌ای باید علاوه بر اینکه باعث رشد خلاقیت برای کلاس علوم یا هر کلاس دیگری طراحی کنید، مثل بازدید از موزه‌ی حیات وحش برای درس علوم کودکان. یا از دانش آموزان بخواهید یادداشتی در مورد موضوع درس بنویسند و برای تشویق آنها، یادداشت یا مقاله‌ی نوشته شده را چاپ کنید و در کتابخانه‌ی مدرسه یا محله در دسترس سایرین قرار دهید.

استفاده از این روش و یا به کارگیری روش‌های متفاوت دیگر کاملا به معلم بستگی دارد. ممکن است معلم این برنامه‌ها را در ساعت کلاس انجام دهد یا برای جلوگیری از تداخل موضوع پروژه با درس و کمبود وقت، زمان دیگری را به آن اختصاص دهد معلم باید بتواند دانش آموزان را متقاعد کند به صحبت‌هایش گوش دهند. اگر دوست دارید دانش آموزان در زمینه‌ی درسی داشته باشند، باید استعدادها و توانایی‌های خود را به نمایش بگذارید. فقط یک معلم نباشید. در انگیزه‌ی بیشتری برای مطالعه کاری که قرار است انجام دهید، بهترین باشید. با غرور و تکبر صحبت نکنید. معلم می‌تواند الگوی خوبی برای شاگردان خود باشد، پس موفقیت‌ها و تجربه‌های خوب خود را در زمینه‌هایی که احساس می‌کنید می‌تواند برای دانش آموزان جالب و مفید باشد، تعریف کنید. دانش آموزان را مجبور به حرف زدن نکنید. ایجاد یک رابطه‌ی دوسویه و پرسش و پاسخ بهترین روش برای داشتن یک ارتباط خوب است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اگر دانش‌آموزان احساس کنند شما وظیفه‌ی خود را نمی‌دانید، از این فرصت برای تنبلی کردن در انجام تکالیف استفاده می‌کنند و یا اگر تصور کنند شما توجهی به درس ندارید از خواندن دقیق مطالب آموزشی سرباز می‌زنند.

درواقع، ضعف درسی در این دروس منجر به بی‌علاقگی به تحصیل و گاهی حتی ترک تحصیل می‌شود و البته عکس آن هم صادق است. به همین علت به معلمان دروس اصلی هر رشته توصیه می‌شود، شرایط آموزشی و امتحانی را مطلوب نمایند و با ارزشیابی‌های مناسب فضای کلاس را لذت‌بخش کنند.

ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان توسط والدین انجام می‌شود و والدین بهترین کارها را می‌توانند برای دانش‌آموزان انجام دهند. والدین باید استرس و اضطراب کودکان را تحت کنترل داشته باشند. اگر کودکان استرس داشته باشند این موضوع بر درس خواندن آن‌ها تاثیر می‌گذارد یا حتی ممکن است این استرس انگیزه کودکان را برای درس خواندن ضعیف کند. والدین می‌توانند زمان بیشتری را با کودکان سپری کنند و در مورد احساس و افکار کودکان با آن‌ها صحبت کنند. این موضوع موجب می‌شود استرس دانش‌آموزان کمتر شود و با انگیزه بیشتری درس‌های خود را مطالعه کنند.

والدین باید از این موضوع مطمئن باشند که کودکان هیچگونه استرس و اضطرابی ندارند. در مورد مدرسه و تکالیف با دانش‌آموزان صحبت کنید و بعد از مطالعه درس با آن‌ها بازی کرده و با آن‌ها وقت بگذرانید. انجام فعالیت‌هایی مانند نقاشی، گوش دادن به موسیقی و ... می‌تواند استرس کودکان را کاهش دهد.

به طور کلی به منظور افزایش انگیزه دانش‌آموزان و سوق دادن آن‌ها به سمت درونی شدن انگیزه‌ها راهکارهای زیر توصیه می‌شود:

- ۱ - سعی کنیم اولویت تجربه‌های دانش‌آموزان برای آن‌ها جالب باشد، احساس موفقیت اولیه اعتماد به نفس آن‌ها را افزایش می‌دهد. این موضوع در مسابقات ورزشی نیز مشهود است.
- ۲ - برای موفقیت دانش‌آموزان پاداش در نظر بگیریم. منتظر نباشیم تا افت تحصیلی اتفاق افتد و سپس موفقیت را تحسین کنیم.
- ۳ - با احترام گذاشتن به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، هرگز آن‌ها را با یکدیگر مقایسه نکنیم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۴ - دانش‌آموزان را در کلاس کمتر درگیر مسائل عاطفی منفی نمائیم و نسبت به حساسیت‌های عاطفی آنان آشنا و در کاهش آن کوشا باشیم. سخت‌گیری و انضباط شدید، تبعیض، بیان قضاوت‌های منفی و خبرهای ناخوشایند از جمله عواملی است که موجب درگیری ذهنی و کاهش علاقه به یادگیری می‌شود.
- ۵ - بلافاصله پس از آزمون یا پرسش کلاسی، دانش‌آموزان را از نتیجه کار آگاه کنید.
- ۶ - برای اینکه دانش‌آموز بداند، در طول تدریس به دنبال آموختن به چیزی باشد، بیان اهداف آموزشی مورد انتظار از او را در ابتدای درس فراموش نکنیم.
- ۷ - چگونگی یادگیری و نحوه انجام کار برای دانش‌آموز مشخص شود.
- ۸ - به منظور افزایش حس کفایت در دانش‌آموز از او بخواهیم مطالب یاد گرفته شده را به دوستان یا کلاس آموزش دهد.
- ۹ - در مورد مشکلات درسی دانش‌آموز و ریشه‌یابی آن، با او تبادل نظر و گفت‌وگو کنیم.
- ۱۰ - تشویق کلامی در کلاس، به صورت انفرادی بسیار حائز اهمیت است.
- ۱۱ - مطالب درسی را به ترتیب از ساده به دشوار مطرح کنیم.
- ۱۲ - از بروز رقابت ناسالم در بین دانش‌آموزان پیشگیری شود.
- ۱۳ - در فرآیند آموزش متکلم وحده نباشیم و یادگیرندگان را در یادگیری مشارکت دهیم.
- ۱۴ - علاقه به دانش‌آموزان و تعلق خاطر و اهمیت دادن به یکایک آنها، سطح انگیزه‌ها را افزایش می‌دهد.
- ۱۵ - آموزش را با «تهدید» «پیش نبریم».
- ۱۶ - برای دانش‌آموزان با انگیزه، خوراک علمی کافی داشته باشیم.
- ۱۷ - با محول کردن مسئولیت به دانش‌آموزان کم توجه، آنان را به رفتارهای مثبت هدایت و علل کم‌توجهی در آنها را بررسی کنید.
- ۱۸ - شیوه‌های تدریس را از سنتی به شیوه‌های روز تغییر داده و با استفاده از تکنولوژی آموزشی، حواس پنجگانه دانش‌آموزان را به کار گیریم.
- ۱۹ - میان درس کلاس و مسائل زندگی که به وسیله همان درس قابل حل است، ارتباط برقرار کنیم.
- ۲۰ - تدریس را با طرح مطالب و پرسش‌های جالب توجه آغاز کرده و با تحریک حس کنجکاوی، دانش‌آموزان را برانگیخته‌تر سازیم.
- ۲۱ - به وضعیت جسمانی دانش‌آموزان توجه کرده و علل جسمی بی‌توجهی و کاهش انگیزه آنان را بیابیم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۲۲ محیط کلاس را با طراحی زیبا و مناسب، جذاب سازیم تا مانع بروز کسالت روحی شویم.
- ۲۳ با فرهنگ و تاریخچه زندگی افراد مدرسه یا محله‌ای که در آن تدریس می‌کنیم، آشنا شده و در طول تدریس از مثال‌های آشنا استفاده کنیم.
- ۲۴ به منظور اطلاع از نتیجه فعالیت درسی دانش‌آموزان و ارائه بازخورد به موقع و مناسب، تکالیف آنان را بلافاصله در جلسه بعدی ملاحظه و با رفع اشکالات، جنبه‌های مثبت را تشویق کنید.
- ۲۵ در گرفتن آزمون و امتحان به قول خود عمل کنیم.
- ۲۶ زمان یادگیری باید در حد توان دانش‌آموز باشد. برای تجدید قوا و انگیزه در میان کلاس از وقت تفریح و استراحت غافل نشویم.
- ۲۷ دانش‌آموز را از میزان پیشرفت خود آگاه سازیم تا بداند برای رسیدن به هدف چه گام‌های دیگری بردارد.
- ۲۸ به لحاظ اخلاقی و ایجاد انگیزه، همیشه خوش‌اخلاق و خوش‌رو باشیم.
- ۲۹ به منظور افزایش حس کفایت و مشارکت در ارائه دروس از نظرات دانش‌آموزان استفاده کنیم.
- ۳۰ مطمئن باشیم که توجه دانش‌آموزان برای شروع تدریس آماده است.
- ۳۱ تمام مطالب دشوار را یکجا و در یک جلسه آموزش ندهیم.
- ۳۲ به خاطر داشته باشیم، توجه افراطی به دانش‌آموزان (قوی یا ضعیف) موجب متشنج شدن فضای کلاس می‌شود.
- ۳۳ دانش‌آموزان را به گروه‌های «خوب»، «بد» و «ضعیف» تقسیم‌بندی نکنیم.
- ۳۴ از ورود به موضوعات حاشیه‌ای که منجر به انحراف توجه کلاس می‌شود، بپرهیزیم.
- ۳۵ با ایجاد جلسات بحث و تحلیل به دانش‌آموزان فرصت تفکر و اظهار نظر بدهیم.
- ۳۶ هرگز دانش‌آموزان را مجبور به انجام فعالیت‌های تحقیرکننده نظیر «جریمه» نکنیم.
- ۳۷ به افراد درون‌گرا، کمرو، مضطرب که تمایلی به ابراز وجود ندارند، توجه کرده و با تقویت رفتارهای مثبت، آنها را به مشارکت در بحث‌های کلاسی و کارهای گروهی تشویق کنیم.
- ۳۸ در روش‌های تدریس، کنفرانس و سمینار را مد نظر قرار دهیم.
- ۳۹ تأکید بر نمره، اضطراب دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد و مانع از توجه کامل به موضوع درس می‌شود. این دانش‌آموزان با وجود تلاش زیاد از نمرات پایینی برخوردارند و به تدریج رابطه میان تلاش و نتیجه را نادیده می‌گیرند که در نهایت منجر به از دست رفتن انگیزه خواهد شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۴۰ گاهی از تجربه‌های دوران تحصیل و شکست‌ها و موفقیت‌های خود برای دانش‌آموزان صحبت کنید.

عوامل زیادی بر افزایش انگیزه‌ی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. یکی از مهم‌ترین موارد این است که به دانش‌آموزان فرصت پیشرفت تحصیلی داده شود. برای آن‌ها مهم است که احساس کنند دائماً به‌عنوان یادگیرنده در حال پیشرفت و رشد هستند. فراهم کردن فرصت‌هایی برای رشد می‌تواند به افزایش انگیزه درونی دانش‌آموز یا تمایل خود به یادگیری و بهبود کمک کند، که یکی از محرک‌های اساسی یادگیری است.

- چیز دیگری که می‌تواند به ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان کمک کند، تقویت مثبت آن‌ها است. تقویت مثبت به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا حتی زمانی که نتایج فوری نمی‌بینند به کار سخت ادامه دهند. همچنین می‌تواند حس حرکت در فرآیند یادگیری دانش‌آموز ایجاد کند. توجه معلم به دانش‌آموز حس خوبی را در او ایجاد می‌کند و باعث می‌شود با تلاش و انگیزه‌ی بیشتری سر کلاس حاضر شود. اما اگر احساس کند معلم اصلاً متوجه تغییر حالت روحی او نمی‌شود، دچار سرخوردگی می‌شود و انگیزه‌اش را برای درس خواندن و حضور در کلاس از دست می‌دهد.
- گاهی معلم می‌تواند با توجه به شرایط، قوانین و اصول کاری خود را تغییر دهد. این کار موجب افزایش اعتماد دانش‌آموزان به معلم می‌شود. وظیفه‌ی معلم پیدا کردن مشکل و تلاش برای رفع آن است (حتی اگر فکر می‌کنید دانش‌آموز هیچ مشکلی ندارد و فقط تنبلی می‌کند). به دانش‌آموزی که تکالیفش را انجام نداده است، فرصت بیشتری بدهید و کمی موضوع تحقیق را ساده‌تر و یا میزان تکالیف را کمتر کنید. گاهی کمی انعطاف لازم است، اما باید این موضوع را برای دانش‌آموزان توضیح دهید که قرار نیست همیشه این اتفاق بیفتد.

کلاس درس دل انگیز کلاسی که از نظر وسعت، آسایش و نور و تهویه خوب و متناسب باشد بیشتر رغبت شاگردان را برای حضور مرتب در کلاس بر می‌انگیزد. به ویژه اگر از نظر روانی هم از شرایط لازم برخوردار باشد. همچنین معلم و سرپرستان مدرسه باید مراقب امنیت بدنی و روانی شاگردان باشند. بدین معنا که اجازه ندهند شاگردان زورگو و زیر دست آزار امنیت روانی شاگردان ضعیف‌تر را دچار مخاطره سازند. به علاوه کلاس هر درس باید در حد امکان دارای تجهیزات مورد نیاز باشد. برای نمونه، در کلاس معلم جغرافیا باید افزون بر نقشه جهان نما نقشه کشوری که درس آن داده می‌شود وجود داشته باشد.

مسابقه نیز یکی دیگر از انگیزه‌های آموزشی به شمار می‌آید. وقتی معلم می‌خواهد بداند کدام یک از شاگردان او در درس معینی بهترین است میان شاگردان مسابقه برقرار می‌کند. البته باید توجه داشت همان گونه که در وزنه برداری هموزن‌ها با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

هم مسابقه می دهند، در موضوع های علمی نیز نمی توان شاگردان کم هوش را با پر هوش به مسابقه وا داشت. مسابقه های ناهمگون نه تنها انگیزه یادگیری پدید نمی آورند، بلکه شاگردان کم استعداد را از درس و مدرسه سرخورده و ناامید می سازند. روان شناسان معتقدند که اگر بنا باشد میان شاگردان مسابقه ای انجام شود باید شاگردان هم استعداد را به مسابقه وا داشت، ولی بهترین مسابقه آن است که هر شاگرد را با خودش مسابقه بدهند، یعنی بکوشند پیشرفت های درسی او هر هفته به تر از هفته قبل باشد.

در نهایت، برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان برای یادگیری مؤثر و دستیابی به اهدافشان، عوامل مختلفی لازم است، که می توانند هم جسمی و هم روانی باشند. با در نظر گرفتن این اقدامات، مدارس می توانند اطمینان حاصل کنند که به همهی دانش آموزان بهترین شانس موفقیت داده می شود.

فهرست منابع :

- بلوم. س، ویژگی های آدمی و یادگیری آموزشی، ترجمه: علی اکبر سیف
- بیابانگرد، اسماعیل، راهنمایی والدین و معلمان در تربیت و آموزش کودکان
- شهرآرای. مهرانز، روان شناسی یادگیری کودک و نوجوان
- قشلاقی. محمد، روان شناسی یادگیری
- فرجی ذبیح الله، انگیزش و هیجان
- ریچارد سی، تیوان، باردی، اسمیت، انگیزش؛ ترجمه ملک عبداللهی
- ساموئل، بال، انگیزش در کلاس
- ال، اسپالدینگ، انگیزش در کلاس درس، ترجمه حسین یعقوبی، ایرج خوش خلق
- باربارا، مک کومیز، جیمز، پاپ، پرورش انگیزه، ترجمه دکتر صغری ابراهیم قوام
- ویلیام دبایوپرکسی، خودپنداری و موفقیت تحصیلی، ترجمه دکتر سید محمد میرکمالی
- اتکینسون و هیگارد، زمینه های روانشناسی، ترجمه محمدتقی براهینی
- مجله روان شناسی، فصلنامه انجمن ایران و روان شناس، سال هفتم / شماره ۱